

7. TeX Users Group (TUG) home page [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tug.org/>.
8. GIMP – GNU Image Manipulation Program [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gimp.org/>.

УДК 004.4:026

Сивак О. А.

Сучасне програмне забезпечення для електронних бібліотек

Розвиток обчислювальної техніки, всесвітня мережа Інтернет призвели до глобальних змін у процесах створення, розповсюдження та обміну інформацією. Бібліотеки вже не можуть ігнорувати все зростаючий потік електронних публікацій. Це змушує їх засновувати свою роботу з новими джерелами інформації, удосконалювати нові форми бібліотечного обслуговування [1]. Інформатизація бібліотек значно розширила можливості соціальних комунікацій і зумовила принципові зміни в діяльності, структурі та функціях бібліотек, які відіграють велику роль у забезпеченні інформаційних потреб різних груп населення. Електронна бібліотека стає мережевим підрозділом традиційної бібліотеки, усуває її загальноприйняті межі, об'єднує по мережевих каналах Інтернету інформаційні ресурси з ресурсами інших бібліотек України і навіть світу в єдиному медійному просторі.

Автоматизація всіх процесів бібліотечної діяльності має забезпечити доступ користувача до електронного каталогу та розподілених баз даних бібліотеки з максимальним задоволенням інформаційних потреб користувачів. Розробка ефективних автоматизованих засобів ідентифікації

змісту текстів, і насамперед, україномовних, пов'язаних з означеною предметною галуззю, і таких, що входять до складу традиційних та електронних фондів бібліотек, є актуальним завданням, яке нині відповідає стратегії Національної програми інформатизації.

Створення колекцій інформаційних ресурсів є одним з важливих напрямів розробки електронних (цифрових) бібліотек. Колекції – найпоширеніша форма організації інформаційних ресурсів на веб-сайтах бібліотек. У зв'язку зі значними можливостями існуючих інформаційних технологій і різноманітністю інформаційних ресурсів характеристики колекцій вельми різноманітні. Однак колекції мають деякі загальні властивості, розуміння яких надто важливе під час їх розробки.

Сучасне програмне забезпечення для бібліотек з відкритим кодом представлено інтегрованою автоматизованою інформаційно-бібліотечною системою (*далі – АІБС*) *Koha*, цифровою бібліотекою (*далі – ЦБ*) *Greenstone* і платформою для електронних бібліотек та репозитаріїв *DSpace*.

Проект *Koha* – перша АІБС з відкритим кодом та один із прикладів успішних проектів у світі *OpenSource*. АІБС *Koha* створена на основі бібліотечних стандартів та протоколів, що вможлиблює взаємодію між *Koha* й іншими системами і технологіями [3].

Новозеландський проект ЦБ *Greenstone* створювався в той же період, що й АІБС *Koha*, – це програмне забезпечення, призначене для створення і поширення цифрових колекцій для бібліотек. Воно надає новий спосіб організації інформації та публікації її в Інтернет або на записі *CD-ROM*. *Greenstone* є засобом не тільки пошуку, а й зберігання матеріалів і добутих з них метаданих. Одна з особливостей програми – можливість оперативного пошуку за значними обсягами даних.

Програмне забезпечення *DSpace* для створення фондів електронних документів та репозитаріїв розроблялося спільно компанією Hewlett-Packard і бібліотеками Массачусетського технологічного інституту (англ. *Massachusetts Institute of Technology, MIT*). У 2002 р. система впроваджена як служби підтримки бібліотеками МІТ. Вона поширюється на базі програмної ліцензії університету Берклі.

EPrints стало першим поширеним програмним забезпеченням (далі – ПЗ) для колективних архівів з вільним відкритим доступом, яке використовується для формування й управління відкритими архівами, призначене для створення архівів та репозитаріїв з численними інформаційними ресурсами. Відкриті архіви, створені в середовищі EPrints, підтримують протокол обміну метаданими Open Archives Initiative – Protocol for Metadata Harvesting (далі – *OAI-PMH*), який забезпечує глобальні послуги доступу та пошуку. Архіви, створені в EPrints, можуть бути зареєстровані глобальними ОАІ збирачами даних та надавати глобальні послуги пошуку наукових публікацій для всіх зареєстрованих установ. ПЗ EPrints працює на операційній системі Unix за підтримки Apache, MySQL, Perl. Усе це вільно поширюється, реєстрація провайдера даних в ОАІ також безкоштовна [2].

Таким чином, програмне забезпечення для створення електронних бібліотек з відкритим кодом АІБС Koha, ЦБ Greenstone, ПЗ DSpace та EPrints за технологіями і можливостями майже не поступається комерційним аналогам, а інколи і перевершує їх, що проявляється особливо відчутно в стані систем побудови фонду електронних документів. На сучасному етапі бібліотеки вищих навчальних закладів матимуть змогу формувати та зберігати освітні ресурси в електронній формі на основі ПЗ з відкритим кодом та розповсюджувати їх у глобальному інформаційному просторі. Формування і використання електронних ре-

сурсів є одним із способів створення глобального інформаційного простору бібліотек, спрямованим на забезпечення умов для ефективного, оперативного та якісного задоволення інформаційних потреб суспільства.

Література

1. Волохін О. Електронні ресурси сучасної регіональної бібліотеки / О. Волохін // Бібліотечна планета. – 2004. – № 1. – С. 14–18.
2. Жукова В. П. Програмне забезпечення з відкритим кодом для електронних бібліотек / В. П. Жукова // Вісник Харківської державної академії культури. – 2014. – Вип. 45. – С. 228–236.
3. Резниченко В. А. Создание цифровой библиотеки коллекций периодических изданий на основе Greenstone [Электронный ресурс] / В. А. Резниченко, Г. Ю. Проскудина, О. М. Овдей // Электронные библиотеки : Перспективные методы и технологии, электронные коллекции : материалы VII Всероссийской научной конференции, г. Ярославль, 4–6 окт. 2005 г. – Ярославль, 2005. – Режим доступа: http://rcdl.ru/doc/2005/sek11_4_paper.pdf.

ББК 78
УДК 02

Відповідальний за випуск: директор наукової бібліотеки Маріупольського державного університету Шакула А. П.

Комп'ютерна верстка: Дейниченко О. В.

*Рекомендовано до друку
науково-методичною радою НБ МДУ
(протокол № від . .2016 р.).*

В42 Видавнича діяльність бібліотек Маріуполя: напрямки та нові моделі розвитку : матеріали V міської науково-практичної конференції бібліотек м. Маріуполя. 29 вересня 2016 р. / під ред. А. П. Шакули. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 137 с.

Видання містить тези доповідей, у яких охарактеризована видавнича діяльність окремих бібліотек Маріуполя, відображено особливості використання програмного забезпечення під час створення й редагування видавничої продукції та інтеграції електронних копій видань у міжнародний інформаційний простір, роль університетських бібліотек у редакційно-видавничій діяльності ВНЗ, тощо.

Видання рекомендовано співробітникам бібліотек, а також всім, хто цікавиться напрямками діяльності бібліотек різних систем та відомств.

ББК 78
УДК 02

© Наукова бібліотека МДУ, 2016
© Акульшина А.В., Бурова І.В., Вакуленко А.І., Гельвіх А.В., Головач В.В., Гроздова І.В., Дейниченко О.В., Кіор Н.Д., Ковтуненко Н.А., Кригіна О.В., Кудлай В.О., Лісогор В.А., Луханіна І.А., Манякіна О.С., Міліціна Л.В., Назар'ва С.В., Натяма С.В., Науменко В.Д., Нікольченко Ю.М., Орехова С.Є., Охрімченко О.В., Пасинкова О.В., Ребро Д.Л., Сивак О.А., Ткаченко Т.В., Шакула А.П., Шевцова М.Л., Яковенко Ю.Є., 2016